

VRB/1-3/1999.
VRB/3/1998-2002.

J e g y z ő k ö n y v

**az Országgyűlés választási rendszer reformját előkészítő
eseti bizottságának**

1999. április 27-én (kedden) 10 órakor
az Országház főemelet 37-38. számú üléstermében
megtartott üléséről

Napirend:

1. Az Országgyűlés létszámának csökkentési lehetőségei (egyfordulós, kétfordulós kérdés, az arányosítás kérdése) témakör folytatása
2. A nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviselőinek lehetősége (egykamara, kétkamara)

Elnököl: Dr. Lamperth Mónika (MSZP), a bizottság alelnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Madarász Mária és Vicai Erika

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről:

Dr. Lamperth Mónika (MSZP), a bizottság alelnöke

Dr. Kóródi Mária (SZDSZ), a bizottság alelnöke

Dr. Rubovszky György (Fidesz)

Dr. Turi-Kovács Béla (FKGP)

Dr. Balsai István (MDF)

Dr. Horváth Balázs (MDF)

Dr. Wiener György (MSZP)

Balczó Zoltán (MIÉP)

Dr. Fenyvessy Zoltán (MIÉP)

Helyettesítési megbízást adott:

Dr. Rubovszky György (Fidesz) dr. Balsai Istvánnak (MDF)

Meghívottak:

Dr. Hargitai János (Fidesz), a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény
módosítását előkészítő ad hoc bizottság elnöke

Dr. Tóth Zoltán államtitkár (Belügyminisztérium)

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 04 perc)

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. LAMPERTH MÓNICA (MSZP), a bizottság alelnöke - a továbbiakban ELNÖK: Tisztelt Bizottság! Javaslom, hogy kezdjük meg a munkát! Tekintettel arra, hogy néhányan jelezték a bizottság tagjai közül, hogy egyéb elfoglaltságaik miatt el kell távozniuk, korlátozott idő áll a rendelkezésünkre.

Hiba! A könyvjelző nem létezik.Megkérdem a bizottságtól, hogy az írásban kiküldött napirenddel egyetértenek-e, van-e más javaslatuk. *(Senki sem jelentkezik.)* Úgy látom, hogy nincs. Akkor az írásos meghívó alapján kezdjük meg a munkát.

Hiba! A könyvjelző nem létezik.Az első napirendi pont az Országgyűlés létszámának csökkentési lehetőségei című témakör folytatása. Emlékeztetni szeretném a bizottság tagjait, hogy az előző bizottsági ülésen abban született megállapodás a résztvevő pártok között, hogy a pártok írásban kifejtik az eddigi álláspontjukat.

A ma reggeli egyeztetéskor azt tudtuk rögzíteni, hogy három párt tett írásban javaslatot: a Független Kisgazdapárt, a Magyar Szocialista Párt és a MIÉP. Ezeket önök valamennyien megkapták. Az előzetes egyeztetéskor azt a javaslatot alakítottuk ki a bizottság tagjaival, hogy akik írásos javaslatot tettek, azok egy rövid szóbeli kiegészítést tennének az írásos javaslatuk mellé, s ezt követően természetesen folya a vita, úgy ahogy a bizottság eddig is dolgozott.

Amennyiben ez elfogadható az önök számára, akkor elsőként Turi-Kovács Béla képviselő úrnak adom meg a szót, akinek ugyancsak - halaszthatatlan közfeladata ellátása miatt - rövidesen el kell mennie. Öné a szó, képviselő úr!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (FKGP): Köszönöm szépen, elnök asszony. Én is külön elnézést kérek a bizottságtól, de valóban óhatatlanul szükséges, hogy elmenjek.

Az írásban benyújtott és azt hiszem, még rövidített változatnak tekinthető javaslatunk, amelynek bizonyos részletei nem látszanak kidolgozottak - csak utalások vannak arra, hogy milyen megoldásokat tartunk elfogadhatónak -, némi szóbeli kiegészítésre szorul.

Előre szeretném bocsátani, hogy a választási rendszerrel szemben számos és nagyon fontos igényt lehet és kell támasztani. Ezek közül most csak néhányat emelnék ki annak a gondolatnak a keretében, hogy nézetünk szerint az általunk tett javaslat ezeknek a kívánalmaknak nagyjából egészében meg tud felelni.

Nézetünk szerint fontos, hogy a lehető legpontosabban fejezze ki a választás eredménye a választók akaratát, s abban a lehető legkisebb torzulás következzen be. Nagyon fontos az az arányosság, amelynek hiánya a választói akarat torzulásának egyik okozója lehet, ha az aránytalanság olyan mértékű - vagy akár jelentősebb -, amely valamely pártcsoportot, vagy pártcsoportosulást nagyságrend, vagy más szempontok szerint referálna.

Fontos a nézetünk szerint, hogy a képviseleti kapcsolat fennmaradjon a képviselők és a képviseltek között, ezért a magunk részéről bármennyire is a legtisztábban megvalósíthatónak a tisztán listás megoldást gondoljuk, mégis úgy gondoljuk, a magyar hagyományoknak - figyelemmel arra is, hogy milyen igények kerültek megfogalmazásra a választói rendszerrel kapcsolatban - nem felelne meg egy tiszta listás megoldás, ezért keresni kell a köztes megoldást.

Az egyéb szempontok körében - meg kell vallanom, a Független Kisgazdapárt és magam is - nem tartjuk sarkalatos kérdéseknek, de mégis fontosak, nevezetesen: a választás és a választás eredményeként létrejövő testületek a lehetőséghez képest takarékosak legyenek, azaz hogy valamiféle megtakarítást lehessen produkálni. Hozzá kell tennem, még egyszer

hangsúlyozva, hogy azt hiszem, ez másodlagos szempont. Annyiszor mondtuk már el, hogy a demokrácia nem olcsó dolog! Azt gondolom, nem éppen a demokrácia csúcsán lévő és megválasztott testületen keresztül kell ennek feltétlenül megvalósulnia, de törekednie kell rá. Úgy gondolom, az általunk tett javaslat e szempontnak is megfelel.

Nézetünk szerint az egyfordulós és a kétfordulós rendszer közötti különbség az egyik nagyon fontos kérdéskör, amiben azt hiszem, a pártok között elég jelentős különbség mutatkozik.

A Független Kisgazdapárt az egyfordulós rendszer megvalósítását, különösen akkor, ha ide be kívánnánk vonni most már - és ennek az időszerűségét azt hiszem, senki nem tagadja - a nemzetiségek képviselőjét is, a kétkamarás rendszerben gondolja a legjobban megvalósíthatónak. Minthogy azonban jelenleg erre fogadókészség a megítélésünk szerint úgyszólván nincs, vagy alig-alig van, ebből következően megpróbáltunk egy olyan rendszert kidolgozni, amelyen belül működőképesen, de bizonyos korlátokkal és fenntartásokkal ez a kérdéskör is megoldható lenne. Javaslatunk tehát, ahogy ez eljutott a képviselőtársaimhoz, most rövidre fogva a következő: az Országgyűlésben 100 egyéni mandátum lenne a javaslatunk szerint, a mai 176 helyett, és 250 listás mandátum a 210 helyett.

Számításokat nem csatoltunk, de végeztünk. Ebből következik, hogy ennél az aránynál a torzulás a mi nézetünk szerint a lehető legkisebb. Ez a javaslat, amelyet most megtettünk, és amely magában foglalja azt is, hogy a 20 területi lista helyett egyetlen országos lista lenne, lehetővé teszi azt is - legalábbis a véleményünk szerint lehetővé teszi -, hogy ez a választási rendszer még fenntartsa a magyar politikában egyébként megkerülhetetlenül szükséges, bizonyos választási együttműködéseket. Az ugyanis fontos szempont a nézetünk szerint, hogy a pártok közötti választási együttműködés ne legyen kizárva. Ennek a kizártsága nézetünk szerint még egy jó választási rendszer esetén is igen könnyen a kormányzás veszélyeivel jár.

Ez a rendszer azt eredményezi természetesen - ami következik az elmondottakból -, hogy egyszerűbb a dolga a választónak. Országos pártlistára szavaz listás szavazatok esetén, e tekintetben már sokkal kevésbé érvényesülnek a periférikus szempontok, s kifejezetten az országos listán megjelenők azok, akiknek meg kell tudniuk jeleníteni a területi érdekeket is. Hozzáteve persze, az már a párt felelőssége, hogy az így történő kiválasztás miként történik.

A kopogtatócédulák tekintetében a mi álláspontunk már régóta az, hogy ez a rendszer nem szerencsés, s számos manipulatív helyzetet teremt. Most nem kívánom ezeket részletezni, és ezzel az időt húzni.

Minden választást követően - különösen azok, akik úgy gondolják, hogy rosszabb eredményt értek el a jelöltek tekintetében, mint amire számítottak - az egyik ok például az, hogy a kopogtatócédulák körül valamiféle visszaélés, manipulálás a legkülönbözőbb szempontokat veti fel, az esetek többségében ugyan teljesen megalapozatlanul, de mégis valahol azt a közérzetet keltve, hogy itt valami nem teljesen van rendben.

Ezért mi egy módszert ajánlottunk - nem zárkozunk el más lehetséges módszer követésétől sem -, ez a kaució lehetősége. A kaució lehetősége tekintetében ugyan számszerű adatokat is írtunk, de mindenkit arra kérek, hogy ezt csak irányszámoknak szíveskedjenek tekinteni, mert nem biztos, hogy ezek a jó számok. Azt gondoljuk, hogy valamilyen szűrőnek természetesen beépítésre kell kerülnie. Ennek egyik lehetséges módja lenne a kaució. Amit leírtunk, azt nem szeretném külön részletezni, mert remélhetőleg mindenki elolvasta.

A javaslatunk fontos eleme, hogy a fentiek alapján a kampányidőszak 30 napra lecsökkenhet. Ebből következik az is, hogy a kampánypénzek is lényegesen csökkenhetnek. Erre vonatkozóan is tettünk számszerű javaslatot. Hogy ez a jó, vagy más, ez megint tárgyalás kérdése lehet.

A javaslatunk egyik fontos eleme - igaz, utoljára mondom - az a megoldás, amelyet elképzelhetőnek tartunk a 13 fő nemzetiségi képviselő megválasztására. A mi nézetünk szerint

- ezt többször elmondtuk - számos szempontnak kell megfelelni. Az egyik nagyon fontos szempont természetesen az - ez az alapvető szempont -, hogy a nemzetiségek megfelelő képviselőkhöz jussanak az Országgyűlésben. Ezek fontos szempontok. De legalább annyira fontos szempont az, hogy egy kiélezett és esetleg késhegyen táncoló parlamenti helyzet esetében ez a 13 képviselő ne lehessen a bizonytalanság záloga.

A mi nézetünk szerint ugyanis - nem a legitimitásokat kívánám kétségbe vonni - arról van szó, hogy igen kis számú választó választása alapján kerülnek be a parlamentbe az emberek - akik emberek, nagy nyomattal szeretném hangsúlyozni -, és ez bizony azt jelenti, hogy esetenként befolyásolhatók, és ezek a befolyások nem mindig teljesen tiszták. Aki már dolgozott más helyen - nem a parlamentben -, mondjuk önkormányzatban, megtapasztalhatta. Azt is megtapasztalhatta, hogy milyen veszélyeket rejt önmagában az a helyzet, amit a jelenlegi választási rendszerünk - nem ez a témánk, de összefügg azzal, amiről beszélek - az önkormányzatba bekerülő és magukat nemzetiségnek vallók köréből bejövő képviselők esetében tapasztalunk, miféle sokszor nemkívánatos helyzet alakul ki egy-egy önkormányzatban, ami a bizonytalanság nem kívánt elemeit hordja magában. Ezért úgy gondoljuk, hogy bizonyos korlátozással és szűkítéssel - nagyon kevés korlátozással, de nagyon fontos korlátozással - lehetne ezt a 13 képviselőt megválasztani. Ezek a korlátok fel vannak sorolva. Mindenki előtt nyilvánvaló, hogy a kormány megválasztása, a kormány megbuktatása olyan kérdéskörök, amelyeket - azt gondolom - nem lehet innen kivenni. A költségvetés is egy olyan elem, amelyet nézetünk szerint szintén fontos kiemelni ebből a körből.

Összességében tehát nagyjában-egészében erről szól az írásos előterjesztésünk. Tisztelettel bejelentem, hogy én a magam részéről elolvastam, a képességeimhez mérten áttanulmányoztam azt, amit megkaptam két párt részéről. Azonban be kell jelentenem, hogy mi ezt a frakcióülés elé kívánnánk vinni a javaslatainkkal együtt, hogy mely elemek azok, amelyek számunkra esetleg elfogadhatók és beemelhetők, melyek azok, amelyeket nem tudunk elfogadni. Most semmiképpen nem vagyok abban a helyzetben, hogy erről nyilatkozzak.

Még egy fontos elem van: három nagyon fontos párt még nem tett nyilatkozatot, illetve nem kaptam tőlük anyagot. Az MDF, a Fidesz és az SZDSZ részéről nem kaptunk írásbeli anyagot. Ha ezeket is megkapjuk, akkor lehetünk abban a helyzetben, hogy ezeket az anyagokat összevessük és a sajátunkkal is valamilyen összemérjük. Akkor esetleg valamilyen kompromisszumos megoldás irányába el tudunk mozdulni. Köszönöm szépen a bizottság türelmét. Elnök asszonytól engedélyt kérek, hogy elmehessek.

ELNÖK: Mi történik akkor, ha nem adok engedélyt? *(Derültség.)*

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (FKGP): Valószínűleg akkor is elmennék. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen a Független Kisgazdapárt szóbeli kiegészítőjét. Wiener György képviselő úrnak adom meg a szót. *(Dr. Turi-Kovács Béla elhagyja a termet.)*

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Tisztelt Bizottság! Mindenkinek a kezében van a Magyar Szocialista Párt által készített reformjavaslat alapelrendszere is, amelyhez néhány kiegészítő megjegyzést fűznék. Mindenekelőtt azt jegyezném meg, hogy nemcsak az írott szöveg, hanem az ahhoz kapcsolt, egyébként igen egyszerű modell is szerves részét képezi ennek a papírnak, mégpedig azért, mert Magyarországon ez a fajta választási rendszer nem ismeretes, tehát az, hogy hogyan működik.

Minden félreértés elkerülése céljából történt e modell hozzátétele az anyaghoz, és ezt ebből lehet megérteni.

Azt emelném ki, hogy noha egyfordulós a rendszer, nem jellemző a rendszerre az egyfordulós választási szisztéma hatásmechanizmusa, ez csupán néhány többletmandátum esetében jelentkezik. Németországban hosszú évtizedeken keresztül e többletmandátumok száma minimális volt. A legnagyobb szám 5 volt a hatvanas években. Tehát ez a dokumentum azt az ellenérvet próbálja semlegesíteni - szerintem megalapozottan -, hogy ez a megoldás a két nagy pártnak kedvez, és egy kétpártrendszerű struktúra felé vinné el a magyar politikai rendszert. Hozzá kell tennem, hogy önmagában még egy brit választási rendszer sem eredményezne ilyen struktúrát. Ehhez speciális brit társadalmi viszonyok, törésvonalak is kellenek. Ha erről beszélénk, másfelé vinné el a mai beszélgetésünket, ezért erről többet nem mondanék.

Az előterjesztett dokumentumnak az a lényege, hogy bemutassa, miként működik az a rendszer, amelyben az egyéni mandátumokat is a listás szavazati arányok alapján osztják ki. Ennek következtében a rendszer majdnem teljes mértékben arányosított. Ugyanakkor ha valaki figyelmesen megnézi a modellszámításokat is, akkor láthatja, hogy ez az arányossági fok messze áll attól, ami Németországban tapasztalható lesz - 98-99 százalék -, bár a modellbe véletlenszerűen kerültek be az adatok, miként ez a választásokon is így alakul. Mégis figyelemre méltó az, hogy 93 százalékos arányosságot ad. Ilyen értelemben csak néhány százalékkal tér el attól, ami az arányos, illetőleg a többségi rendszerek határvonalán tapasztalható torzítás, illetőleg arányosság mértéke. Ennek következtében ki tud elégíteni olyan követelményeket is, amelyeket a kormányozhatósággal kapcsolatosan főleg a Fidesz és az MDF képviselői részéről ebben a bizottságban felvetettek.

Meg kell jegyeznem, ennek döntően az az oka, hogy a megoldás területi listákkal számol, a területi listákon pedig az a matematikai küszöb működik, amely a listák többsége esetében jóval magasabb, mint a jogiküszöb-határ, hiszen nagyon kevés azon listáknak a száma, amelyeknél 5 százalék alatti szavazataránnyal mandátumot lehetne szerezni: ilyen a budapesti, ilyen a Pest megyei, ilyen a Borsod megyei, kivételes esetben ilyen lehet a Szabolcs-Szatmár, a Hajdú-Bihar, vagy a Bács-Kiskun megyei lista; a többi esetében nem ez a helyzet.

Az alkalmazott konkrét matematikai osztós formula is bizonyos értelemben kedvez annak, hogy az arányosság ne legyen tökéletes. Lehetne más osztós módszert is alkalmazni, például az $n+2$ imperiali-formulát, vagy ha osztós módszert alkalmazunk a szó szűkebb értelmében, akkor a selfridge-módszert: mind a kettő a közepes és a kisebb pártoknak kedvezne.

Azok az alapelvek, amelyeket Turi-Kovács Béla elmondott, az MSZP számára egyébként messzemenően elfogadhatóak és helytállóak; saját koncepciónk is ezeket az elveket vette figyelembe, azonban más megoldási technikát alkalmaz.

Alapvető probléma, hogy az egyéni választókerületek száma nem lehet sokkal kisebb a mostaninál. Meg kell jegyeznem, hogy a 100 plusz 250 mandátumos rendszer alapproblémája a megítélésem szerint az, hogyha az egyéni kerületek számát 100-ra leviszük, akkor olyan nagy kiterjedésű körzetek jönnek létre, amelyekben az egyéni választókerületiségből származó előnyök elvesznek. Tehát szakmai szempontból ez az alapvető gond azzal a koncepcióval, amit a Független Kisgazdapárt előterjesztett. Maga a cél és a célhoz kapcsolódó alapelvek a Magyar Szocialista Párt számára elfogadhatóak.

Az általunk javasolt megoldásban az arányosságnak jobban megfelel az, hogy az egyéni mandátumokat is a listás szavazatok alapján osztjuk ki, azonban a rendszer más szempontból kevésbé arányos, mint a kisgazdáké, mert nem egy országos listával, hanem 20 területi listával számol. Itt kell megjegyeznem, hogy a területi listák ebben a konstrukcióban

azért maradnak meg, mert valamennyi, ma működő magyarországi párt esetében a megyei szervezettségnek jelentős a szerepe, és ez a megyei szervezettség mindenképpen figyelembe veendő akár a jelöltállításkor, akár a kampány megszervezésekor.

A Szocialista Párt még nem dolgozta ki a javaslatait az eljárási kérdésekben, tehát a jelöltállítás mechanizmusának módosításával kapcsolatban, vagy esetleg abban a kérdéskörben, hogyan lehetne a mostani aláírásgyűjtő-rendszert mással felváltani, vagy hogy milyen hosszú lenne a kampányidőszak. Ezeknek a kidolgozását akkor tartjuk célszerűnek, amikor az érdemi alapkérdésekben már körvonalazódik egy megegyezés, mert csak akkor van értelme igazán hozzájárulni a választási eljáráshoz, ha maga a választási rendszer, a szisztéma érdemi szabályai módosulnak.

Végezetül annyit jegyeznek meg, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek képviselőinek a biztosítását ebben a rendszerben megoldhatónak tartjuk, mint ahogy a német rendszerben is vannak olyan landok, amelyekben választanak kisebbségi képviselőket.

Még egy zárómegjegyzés: van egy olyan zárójeles mondat, hogy ez hasonlít a német megoldáshoz. Az 1987 előtti német megoldáshoz áll közel, az azt követőtől már különbözik. A '87 előttihez képest a döntő különbség az, hogy Magyarországon nincs szövetségi Bund, illetőleg tartományi, vagy tagállami landszint, és ez az eltérés már önmagában is elég jelentős.

Különbözik abban is, hogy nem teszi lehetővé a mandátumszerzést listáról azoknak a pártoknak, amelyek egy, vagy három egyéni választókerületben győztek. Németországban ugyanis jelenleg az 5 százalékos küszöbhatár alternatívája az, hogy egy párt három egyéni választókerületben egyéni mandátumot tudott szerezni. Ebben az esetben úgyszintén részesül a területi listákra leadott szavazatok alapján mandátumokból. Ez a korrekció, pontosabban ez az eltérés úgyszintén a sokat emlegetett kormányozhatóság elvét szolgálja, mert ha ezt a német szabályt áthoznánk, akkor valóban növekedhetne eggyel-kettővel, netán kettővel-hárommal a parlamenti pártok száma.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Fenyvessy képviselő úr!

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. FENYVESSY ZOLTÁN (MIÉP): Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Bizottság! Nagyon röviden kívánok hozzászólni, mert úgy gondolom, mindenki előtt ott van az anyag, tehát felesleges ugyanazt még egyszer elmondani.

Mint már az előző bizottsági ülésen is kihangsúlyoztuk, a jelenlegi választási rendszernél mindenképpen jóval arányosabb szisztémát szeretnénk a tisztelt bizottság figyelmébe ajánlani. Az az anyag, amelyet letettünk, ezt a célt szolgálja.

Abban nem kívánunk állást foglalni, hogy egyfordulós, vagy kétfordulós legyen, mert mind a két változatot elfogadhatónak tartjuk. Ha az egyfordulós megoldható, a költségmegtakarítás miatt mi ezt is elfogadhatónak tartjuk. Leírtuk az arra irányuló elképzeléseinket is, hogyha az egyfordulós mellett dönt a bizottság, akkor melyik változatot támogatjuk, és ha marad a kétfordulós, akkor hogyan javasoljuk.

Mindenképpen úgy látjuk azonban, hogy az arányosítás csak úgy képzelhető el, ha a területi listák megszűnnek és az országos listáról kapják a pártok a mandátumokat, tekintettel arra, hogy a területi lista jelentős mértékben torzít. Nemcsak az egyéni mandátumok esete az, ami jelentősen eltorzítja a választópolgárok akaratát, hanem a területi lista is. Tehát a javaslatunkban a területi lista megszüntetését helyezzük előtérbe.

Azonkívül csökkentenénk ugyan a parlament létszámát, de másmilyen arányban, mint az a két párt, amelyik javaslatot tett. Másmilyen arányban javasoljuk az egyéni és az országos területi listás megosztást. Nem csökkentenénk olyan radikális mértékben az egyéni képviselők létszámát, mint például a Független Kisgazdapárt, mert úgy gondoljuk, az valóban túl nagy választókerületeket eredményezne, hanem viszonylag elfogadható méretűre csökkentenénk:

ezért 100-at ajánlottunk, ami elfogadható méretű választókerületeket jelentene. De az arányok mindenképpen eltolódnának a listás választás arányában.

A javaslatban nem tértünk ki egyébként a kopogtatócédula, vagy kaució kérdésére, ezt most időszerűtlennek is találjuk, hiszen nem jutottunk még abba a fázisba, hogy egyáltalán milyen módon változzon ez a rendszer, s ha egyáltalán változik, akkor egy későbbi eljárásjogi kérdésben történjen.

Az érdemi dolognál maradvá: nekünk legjobban a múltkori megbeszélés szerinti "C"-variáns, tehát a német megoldás tetszett. Az a meggyőződésünk, hogy ez képviseli a jelenlegi alternatívák közül a legarányosabb megoldást, s ezt továbbra is támogatjuk - ezt már a múltkori bizottsági ülésen is kijelentettük.

A kisebbségi képviseletre pedig, mivel ez a 2. napirendi pont, most nem is akarok kitérni. Amennyiben vita alakul ki, elmondjuk a véleményünket akár az MSZP, akár a Kiszegedapárt előterjesztéséről, de most úgy gondolom, hogy csak a saját előterjesztésünkről szükséges beszámolni.

Ebben tehát némi csökkentést javasolunk: 386-ról 320-ra csökkentenénk a létszámot; a radikális parlamentilétszám-csökkentést nem tartjuk elfogadhatónak és szükségesnek. Úgy gondoljuk, ez annyira megnövelné a szakértői háttérbázis szükségességét, hogy semmiféle költség-megtakarítást nem eredményezne. Egy 50-60 fős parlamentilétszám-csökkentés még elfogadható lenne a munkavégzés szempontjából is.

Összegezve tehát: az előterjesztés parlamentilétszám-csökkenést eredményezne.

Úgy az egy-, mint a kétfordulós választást elfogadhatónak tartjuk, de más-más szisztémát javasolunk az egyfordulós, vagy a kétfordulós választásra. Ezt most nem akarom részletezni, hiszen le van írva a javaslatban. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kóródi Mária alelnök asszony kért szót.

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Köszönöm szépen. Szeretném elnézésüket kérni az írásos anyag hiánya miatt. Tegnap délután elküldtük ugyan a frakciók választójogi bizottságban résztvevő tagjainak, de lehet, hogy már olyan későn, hogy nem kapták meg.

Valószínűleg most már megtalálják a frakciónál. Az elküldött írásos anyag alapján a Szabad Demokraták Szövetsége javaslatai is főként az arányosítás irányában kívánják változtatni a rendszert. Ezt tartjuk központi kérdéskörnek. A választási rendszernek olyan változtatását javasoljuk, amelyben megőrizzük az egyéni választókerületeket, a területi és az országos listás mandátumokat is. Ezt fontosnak tartjuk. Bár tudjuk, hogy a tiszta arányosság irányába igazából a listás rendszerrel lehet elmozdulni, de mégis nagyon fontosnak tartjuk, hogy a kialakult közjogi berendezkedésnek, a választói elvárásoknak megfelelően az egyéni választókerületek megmaradjanak, és természetesen azt a fajta képviseleti formát, amit az egyéni választókerületi képviselet jelent, a továbbiakban is meg lehessen tartani.

A területi listák állítására megyénként kerülne sor. Azonban a javaslatunk szerint a mandátumkiosztás országos szinten történne meg. Így - szemben a megyénkénti kiosztás alacsony mandátumszámból adódó aránytalanságával - a területi listán szinte teljes arányosság érhető el a számításaink szerint, kivéve azt a torzítást, amit az 5 százalékos küszöb jelent.

Az országos lista nem egy külön kompenzációs lista lenne, így nem a töredékszavazatok hasznosításának elvén alapulna. A listáról - a területi és az országos listáról -, tehát az egyben lévő listáról járó mandátumok számát egy lépésben kellene megállapítani. Az arányosság szempontjából ez a rendszer úgy működne, mintha csak egy lista lenne. A kétféle lista fenntartása valójában politikai megfontolásból maradna meg, hiszen úgy ítéljük meg, hogy a pártok megyei szervezetei és a pártok központjai közötti érdekek és politikai

szempontok érvényesítésére fenn kell tartani a területi és az országos különbségeket. Azonban mégis, ha az arányosság szempontjából ez egy listának számít, akkor ésszerűsíthető módon, és az arányosságnak jobban megfelelő módon lehet a mandátumokat kiosztani. Egyébként nyilvánvalónak látjuk, hogy az országos vagy a megyei listák eltörlésével ésszerűsíthetőbb lenne a rendszer, csak ez a pillanatnyi politikai elvárásoknak és a meglévő rendszereknek nehezen felelne meg.

Az általunk javasolt rendszerben valamennyi területi listás mandátumot ki lehetne osztani. Nem csúsznak fel a mandátumok az országos listára, így a pártok megyei szervezetei is megfelelő képviselőkhöz juthatnak. Azt feltételezzük, hogy minél inkább meghaladja a listás mandátumok száma az egyéni választókerületi mandátumok számát, annál inkább elképzelhető az arányos képviselő. Az arányosság csökkenthető akkor, ha az egyéni mandátumok száma haladja meg a listás mandátumok számát. Ezeknél a felvetéseknél - amelyeket a különböző pártok, frakciók képviselnek - azt kell megvizsgálni, hogy hogyan kell hogy az egyéni választókerületek fenntartott száma és az ehhez kapcsolódó listás mandátumok száma az arányossághoz vezessen. Tehát ezeket az alapelveket mindenképpen rögzíteni kell. Megítélésünk szerint ez fogja meghatározni a parlament létszámát, hiszen ha nem akarjuk túlzott mértékben és radikálisan csökkenteni az egyéni választókerületek számát - mint ahogy tudjuk, hogy mondjuk a Fidesz éppen nemhogy csökkenteni szeretné, hanem ennek ellenkezője az álláspontja -, ebben az esetben az arányosítás egyidejű követelmény, akkor a listás mandátumok számát kellene megemlíteni. Ez létszámnövekedéshez vezetne.

Azt tudjuk elképzelni, hogy ha 150-re csökkenne az egyéni választókerületek száma, akkor a parlamenti létszám 20-30 fővel lenne csökkenthető. Ha 120-ra csökkenne az egyéni választókerületek száma, akkor legalább 150 listás mandátumra lenne szükség. Ez 270 főre csökkenthetné a parlament létszámát. Azonban a létszámcsökkenések tekintetében az SZDSZ nem akar lecövekelni egyetlen számnál sem, hanem az arányosítással, valóban az egyéni választókerületek számának összehangolásával lehet megállapítani, hogy hogyan menjünk tovább.

Ebben a választási rendszerben, amit javaslunk, a közös egyéni választókerületi jelöltek csak úgy kezelhetők, ha teljes egészében ahhoz a párthoz számítjuk az általuk kapott szavazatokat a mandátumkiosztási eljárásnál, amelyik elérte az 5 százalékos küszöböt. Ez a rendszer, amit javaslunk, tulajdonképpen attól függetlenül működik, hogy hányfordulós a rendszer. Mi mégis inkább a kétfordulós választási rendszer fenntartása mellett szavazunk.

Azzal ellentétben, ami felmerült a Fidesz és az MSZP részéről, hogy esetleg leszállítanánk a küszöböt 5 százalékra, mi nem támogatjuk ezt a kérdést. Azt javasoljuk, hogy a küszöb 5 százalék maradjon. Ez a leghatékonyabb eszköze annak, hogy a kis társadalmi támogatottságú politikai erők kiszűrhetők legyenek. Az írásos anyagban szerepel a javasolt mandátumkiosztási eljárás - ezért most nem mondanám el - és néhány, ezzel a számítással készült modell is, amelyből jól látható, hogy hogyan alakulna az arányosság az elmúlt évek adatainak birtokában. Látható, hogy ezzel a választási rendszerrel ez egy arányosabb rendszerhez vezetne.

A jelöltállítással és a kopogtató cédulák gyűjtésével kapcsolatosan még mi sem alakítottunk ki álláspontot, legalábbis frakcióálláspontot még nem. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Pontosítani szeretném, hogy a korábbi bizottsági ülésen a Magyar Szocialista Párt nevében én tettem olyan nyilatkozatot, hogy amennyiben a kis pártok igénylik, vagy szóba kerül, akkor hajlandók vagyunk tárgyalni arról, hogy a küszöböt 5 százalékról leszállítsuk 4 százalékra. Nem érkezett erre vonatkozóan reagálás, ezért ezzel nem kívánunk különösebben foglalkozni. Ez nem javaslat volt, csak jeleztük a nyitottságot, hogy erről hajlandók vagyunk tárgyalni.

Megkérdézem, hogy aki nem készített írásos anyagot, kíván-e szóban nyilatkozatot tenni. (*Dr. Rubovszky György jelentkezik.*) Tessék parancsolni, Rubovszky képviselő úr!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. RUBOVSZKY GYÖRGY (Fidesz): Köszönöm a szót, elnök asszony. Először is szeretnék elnézést kérni, hogy valóban nem készítettünk anyagot, legalábbis nincs olyan írásos anyagunk, amelyet ki tudnánk adni a pártok képviselőinek. Három anyagot készítettünk, a három anyagot a frakció részben megtárgyalta. A frakció sajnálatos módon nem tudott időben végezni, mert a Fidesz elnöksége bejelentette azon igényét, hogy ezeket az anyagokat meg kívánja tárgyalni. A legjobb tudomásom szerint a most csütörtökön sorra kerülő elnökségi ülés fog ebben a kérdésben állást foglalni, és ezután tudjuk rendelkezésre bocsátani.

Azt szeretném még rögzíteni, hogy tulajdonképpen a Kiszegedpárt anyagából tudunk felkészülni, mert a Kiszegedpárttól kaptuk meg az anyagot időben úgy, hogy a Fidesz jogi kabinetén belül arról konzultációt lehetett folytatni. Ma reggel kaptam meg a Képviselői Irodaházban úgy a Magyar Igazság és Élet Pártja, mind a Szocialista Párt anyagát. Bevallom őszintén, hogy nem készültem fel az anyagokból, de gyakorlatilag nem az egyéni véleményünket kell közölni, közvetíteni, hanem majd a jogi kabinet által kialakított álláspontot szeretnénk közölni. Jelen pillanatban csak ennyit tudok mondani. Elnézést kérek a csúszásért! Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Balsai képviselő úr!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): Tisztelt Bizottság! Úgy gondolom, nem kell bővebben indokolni, hogy a ma reggel kézhez kapott és a csak tegnap postázott anyagot nem tudtuk olyan mélységben áttanulmányozni, hogy ezzel kapcsolatban még csak körvonalazható véleményt is mondjunk.

A mi álláspontunk ettől független. Azt hiszem, nem kell sokáig ismételnem mindazt, amit az MDF már kifejtett: némi csökkentésnek nem látjuk értelmét, a nagy csökkentésnek pedig nem vagyunk hívei. Azt hiszem, a háromszoros választási eredményesség az 1990-ben, illetőleg azt megelőzően kidolgozott választójogi rendszer alapvető megváltoztatását nem igényli, sem a fordulók számát, sem a parlament létszámát, sem pedig a mandátumhoz jutás különböző, egyéb eltérő formáit tekintve. Kilenc év alatt már mindenki mindent elmondott, ami erről elmondható.

Amit hirtelen ránézésre se látok egyik javaslatban sem: az Országgyűlés 3 évig dolgozott egy alkotmánykonceptción az elmúlt ciklusban, amelyben ezek a kérdések szintén nem kerültek - még csak részleteiben sem - megoldásra. Ezért azt kell mondanunk a magunk részéről, nem látjuk annak a lehetőségét, hogy kiszakítva az alkotmányos kérdések köréből, kizárólag az Országgyűlés létszámának valamilyen módosulása érdekében menjünk bele mástól független javaslatok kidolgozása terén olyan politikai konszenzust igénylő kérdésekbe, amelyeknél sokkal kisebb kérdésekben remény sincs a konszenzus lehetőségére.

Ezért összességében azt mondhatom, hogy a többi anyag áttanulmányozása után a Magyar Demokrata Fórum el fogja dönteni, hogy készít-e írásbeli anyagot, vagy sem. A jelenlegi álláspontunkat valószínűleg fenn fogjuk tartani.

Úgy gondoljuk, hogy nem túlzott a Magyar Országgyűlés létszáma Magyarországon - ma ez a kérdés -, figyelembe véve a nemzetközi ismereteinket.

Ezzel kapcsolatban talán már kifejtettem - akkor elnézést kérek -, még egyszer hangsúlyozni szeretném: Magyarország lélekszáma, a vele összehasonlítható országok lélekszámával egybevetve, egyáltalán nem igényel több és nagyobb költséggel járó politikai alapintézményeket, mint például a szomszédos Ausztria, ahol ezen kívül még van néhány tartományi parlament. De mondhatnám Németország példáját is, ahol ha jól tudom, 18

tartomány, illetve tartományi jogú város van, mégpedig olyan létszámú Országgyűlésnek megfelelő intézmény, hogy példát mondjak: a 3 milliós Berlinben több mint 200 fővel működik egy képviselői intézmény; Brandenburg tartományban 2,5 milliós, vagy 3 milliós lélekszámnál, szintén több mint 200 fővel működik. A létszámproblémák és a társadalom számára elviselhetetlen költségek tekintetében azt hiszem, nagyon rossz eredményre vezetne ennek a taglalása.

Az aránytalanság kérdésével kapcsolatban: az aránytalanság kiküszöbölésére egyetlen egy javaslatot se találtunk még - mondom, gondosan tanulmányozni fogjuk a javaslatokat, ezt szeretném leszögezni -, amelyik alapvetően kiküszöbölné azt a kétségtelenül fennálló, a magyar településszerkezetből és a népesség-megoszlásból adódó körülményt, hogy az egyik megye nagyobb, a másik kisebb, az egyik megyében többen laknak, a másikban pedig kevesebben. Ez sajnos így van. Ha ennek a megoldására jó javaslatot látunk, azt támogatni tudjuk majd.

Nem tartjuk jó javaslatnak országos listára történő átváltoztatását a jelenlegi megyei listás rendszernek. Hallottunk véleményeket pro és kontra. Mi magunk úgy gondoljuk, hogy az 1990-ben, az ország számára kidolgozott választási rendszer egyik vonzóereje az, hogy területi listák vannak, és nem pedig a teljesen áttételes működő, kizárólagosan tényleg csak a pártszempontoknak megfelelő országos listák. Az elmúlt rendszer jogállami körülményei között volt ilyen szisztéma, s nem szeretnénk, ha visszakerülne a magyar választási rendszerbe ez az elem.

Nem indokolt, az ország nagysága sem indokolja, hogy ennyire közvetett legyen a választottak és a választók kapcsolata, illetőleg kiszámíthatatlan legyen a választói akaratnak a mandátumban megjelenő része.

Összességében tehát ezt szeretnénk az első kérdéssel kapcsolatban mondani. Nem tudom, mindenki nyilatkozott a második kérdéstről? *(Elnök: A másodiktól nem.)* Akkor ez a véleményünk.

Tehát áttanulmányozzuk a ma megkapott és a még meg sem kapott elképzeléseket, és ettől függően, ha a mostani álláspontunkhoz képest más álláspontra helyezkedünk, azt be fogjuk jelenteni.

Hiba! A könyvjelző nem létezik.ELNÖK: Köszönöm szépen. Tisztelt Bizottság! Meghallgatva a nyilatkozatokat, ezek után persze felmerül a kérdés, hogy akkor ma miről fogunk tárgyalni, illetve hogyan halad a bizottság munkája az ellehetetlenülés felé.

A magam részéről nem vagyok hajlandó magunkra venni annak a terhet, hogy ma érdemi tárgyalás nincsen, mert hogy későn érkezett meg az anyag, ugyanis mi a múlt hét elején eljuttattuk a bizottsághoz. Azzal a kéréssel juttattam el a bizottsághoz, beleírtam a kísérőlevébe Pokol Béla elnök úrnak, hogy a Fidesz anyagával együtt kérem kiküldeni. Tekintettel arra, hogy ezt a javaslatot először Salamon képviselő úr tette, s az ő üdvözlő szavai után fogadta el ezt a bizottság, biztosak voltunk abban, hogy ez nem lesz probléma.

Mindössze azt szeretnénk volna elérni ezzel, hogy ne egy-egy kiragadott koncepció tanulmányozásával töltsék a tisztelt képviselő hölgyek és urak az idejüket, hanem próbáljuk meg összevetni a különböző elgondolásokat, hiszen akkor látható, hogy milyen irányba mutatkozik kompromisszum a pártok álláspontjai között.

Persze nekem nem tisztem vizsgálni, hogy egyébként a kormányprogram országgyűlési létszám-csökkentése a különböző kormánypártokat hogyan, miként köti, de azt gondolom, ha itt olyan tartalmú nyilatkozatok hangzanak el, hogy ma nem vagyunk abban a helyzetben, hogy érdemben tárgyaljunk, hiszen önök későn kapták meg, nem tudták elolvasni, s mi nem is láttuk, hogy önöknek mi az álláspontja, akkor azt gondolom, az 1. napirendről ma érdemben tovább tárgyalni elég lehetetlen dolog.

Ezért azt az ügyrendi javaslatot teszem, hogy az 1. napirend tárgyalását függesszük fel, és halasszuk el arra az ülésre, amikor valamennyi párt, már amelyik hajlandó írásban nyilatkozatot tenni, ezt a nyilatkozatot eljuttatja hozzánk, és akkor tárgyaljunk érdemben a továbbiakról.

Ezzel együtt néhány kijelentést lehet persze tenni, hogy mi az, amiben egyetértés mutatkozik, de azt gondolom, ez is kibírja a következő bizottsági ülésig. Kinek van ehhez javaslata, véleménye? *(Jelzésre:)* Kóródi Mária!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Teljes mértékben egyetérték azzal a felvetéssel, hogy most nem tudunk továbbhaladni, hiszen ha jól emlékszem, az elmúlt alkalommal valóban azt beszéltük meg, hogy lefektetjük azokat az alaptételeket, amelyeket egy-egy párt képviselni kíván a választójogi törvény módosításánál. *(Dr. Rubovszky György távozik a bizottsági ülésről.)*

És bocsánat, de a kormánypárti képviselőknek és frakcióknak elmondanám: valójában nem az lett volna most a feladat, hogy a többiek anyagát bíráljuk, hanem hogy egymás alapvetéseit rögzítsük, és ennek megfelelően lehessen továbbhaladni.

Hogy nem kapták meg a mi anyagunkat kicsit korábban, az semmiképpen se mentesít az alól, hogy azokat az alapvetéseket, amelyeket a választójogi reform irányába kívánnak tenni, ne fektették volna le, hiszen most megint egy lépéssel távolabb kerültünk. Ha most ezt megkapjuk, akkor a következő alkalommal egymás anyagát össze tudtuk volna hasonlítani, és ennek megfelelően lehetett volna tovább folytatni a munkát. Úgy látom, a következő bizottsági találkozón se feltétlenül tudunk lényegesen előrébb haladni.

Ezzel a kiegészítéssel együtt elfogadom azt az ügyrendi javaslatot, amelyet az elnök asszony felvetett, és azt kérem én is, hogy ezt a részét a dolognak ne vitassuk tovább!

Azt gondolom, ezzel a 2. napirendi pontra térhetünk át.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Fenyvessy képviselő úr!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. FENYVESSY ZOLTÁN (MIÉP): Igyekeztünk felkészülni az MSZP anyagának késői, tegnap délutáni kézhezvétele ellenére is, csináltunk számítást is hozzá. A Kisgazdapárt anyagát korábban megkaptuk, és fel tudtunk készülni.

Amikor a saját előterjesztésünket ismertettem, akkor azt mondtam, hogy a többi párt anyagához ezt követően szólnék hozzá. De ha a többségnek az a véleménye, hogy az érdemi vitát halasszuk el, magamba tudom folytatni természetesen *(Derültség.)* azt az ösztönzést, hogy erről a két anyagról elmondjam a MIÉP állásfoglalását. Jelzem: mind a két anyagról, ha szükséges, van kialakult álláspontunk; a tegnapi este folyamán Balczó Zoltánnal egyeztettük, és elkészült ez a vélemény.

Az is igaz, hogy sokkal szerencsésebb lenne, ha túllennénk a Fidesz és az SZDSZ anyagának a megismerésén, aztán az MDF vagy akár, vagy nem akár előterjeszteni. Nyilván az érdemi vita az lenne, ha öt anyagról tudnánk tárgyalni és nem háromról.

Kényszerűen ugyan, de elfogadom azt a javaslatot, hogy most ne menjünk tovább, mert természetesen ebből csak csonka vita alakulhatna ki.

ELNÖK: Köszönöm szépen a képviselő úr megértését. Biztos vagyok abban, hogy a Fidesz jogi kabinetjének nem okoz nagy nehézséget ezt megtárgyalni és az álláspontját kialakítani, hiszen amikor beleírták a kormányprogramba azt, hogy kisebb létszámú parlamentet akarnak, valamilyen képzetük biztosan volt. Azt gondolom, a következő bizottsági ülésen már előállhat az a helyzet, amikor erről érdemben tudunk tárgyalni.

E javaslattal kapcsolatban van-e valakinek észrevétele, mármint arról, hogy az 1. napirendi pont tárgyalását függesszük fel?

DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): Támogatom az általam képviselt Fidesz-frakció nevében is.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő úr. Mielőtt felfüggeszteném a tárgyalást, elmondom, hogy Tóth Zoltán úrral konzultáltam, aki kifejezte a készségét a tekintetben, hogy az eddig kialakított konkrét javaslatok az egyéni választókerületek számát illetően elégséges alapot nyújtanak ahhoz, hogy egy-egy próbarajzolatot készítsenek a különböző egyéni választókerületek tekintetében. Szeretném konkretizálni a számokat, ezért kérem, hogy bólintsanak rá. Kérem, hogy a Független Kisgazdapárt javaslata szerint 100 egyéni választókerületet szíveskedjenek eltervezni, megrajzolni; a MIÉP javaslata szerint 130 egyéni választókerületet; a Magyar Szocialista Párt javaslata szerint 152 egyéni választókerületet. Mi azt mondtuk, hogy 150-152 legyen, de hogy ne csak kerek számok legyenek, ezért javasoltunk 152 egyéni választókerületet. Bocsánatot kérek, de nem emlékszem az SZDSZ álláspontjára.

DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Nem határoztunk meg konkrét számot. A javaslatunk szerint elképzelhetőnek tartjuk a 120-130-150 közötti számot.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Balsai képviselő urat kérdezem.

DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): Mi 176 egyéni választókerületet szeretnénk.

ELNÖK: A képviselő úr igényli-e azt, hogy erről ismét készítsenek rajzot?

DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): Igen, igényeljük! Az arányokat lehet változtatni, hogy nagyjából egyforma legyen a választókerületek nagysága.

ELNÖK: A Fidesznek mi az álláspontja?

DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): A Fidesz ebben a tekintetben nem mondott számot, úgyhogy ezt hagyjuk.

ELNÖK: Köszönöm szépen a javaslatokat. Azt gondolom, ez is elégséges alap ahhoz, hogy a további munkához segítséget nyújtson. Ezek után az 1. napirendi pont tárgyalását felfüggesztem. Pokol Béla elnök urat arra fogom kérni, hogy a következő bizottsági ülésen a napirendi pont tárgyalását ismét tűzze napirendre.

Hiba! A könyvjelző nem létezik.A 2. napirendi pont tekintetében ugyancsak azt gondolom, arra lenne szükség, hogy a tárgyaláson résztvevő pártok nyilatkozatot tegyenek arról, hogy mi az álláspontjuk, és hogyan, milyen konkrét javaslatok mentén lehetne tovább tárgyalni a nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviselőinek lehetőségéről.

Tájékoztatom a bizottság tagjait arról, hogy Hargitai János elnök úr - akit köszöntök a bizottság ülésén - írásban fordult a bizottságunkhoz, mint a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény módosítását előkészítő ad hoc bizottság elnöke. Kifejezte azt, hogy szeretne együttműködni a két bizottság - amit teljesen természetesnek tartok, és erről már korábban szó volt a bizottsági ülésen -, hogy egy mederbe tereljük ezt a munkát. Amennyiben az elnök úr igényli, szívesen adok szót először önnek, hogy elmondja, eddig mi történt ebben a kérdésben. Tessék parancsolni!

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. HARGITAI JÁNOS (Fidesz), a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény módosítását előkészítő ad hoc bizottság elnöke: Köszönöm a szót elnök asszony. Örülök annak, hogy a bizottság erre az álláspontra helyezkedett, ami meggyőződésem szerint ésszerű. Annál is inkább, mert mi előbb elkezdtük erről a disputát, mielőtt az Országgyűlés ezt a nagy bizottságot végül is létrehozta. Azzal is tisztában vagyunk, hogy a választójogi reformról itt folyik a vita. Mi más kérdésekről vitázunk, de nyilvánvalóan ezen a területen átfedés van a két bizottság között. A legközelebbi ülésükre eljuttatom azokat az elméleti megalapozó anyagokat, amelyeket ez ügyben az Igazságügyi Minisztériumtól kaptunk.

A mi bizottságunk a parlamenti képviselőket kapcsán két dolgot tesz. Számba veszi azokat a megoldási javaslatokat, amelyek az elmúlt másfél parlamenti ciklus alatt a kisebbségek parlamenti képviselője kapcsán szóba kerültek, vizsgáljuk ezeket, ugyanakkor új megoldási módokkal is szeretnénk előjönni. Az az álláspontom, hogy ha csak a régiekkel jövünk elő, akkor félő, hogy az lesz a dolog végeredménye, ami eddig volt. *(Dr. Horváth Balázs elhagyja a termet.)*

Mi ez a megoldás? Ha szabad ezzel fél perc erejéig önöket fertőzni, elmondanám. Az első anyag, amelyre hivatkozom - ezt az Igazságügyi Minisztérium készítette számunkra -, az alkotmányt és a kisebbségi törvényt elemzi, hiszen más fogódzó e tekintetben nincs számunkra. Ez az anyag arra a végkövetkeztetésre jut, hogy ezt a két alaptörvényt vizsgálva a kisebbségek parlamenti képviselője kapcsán egy sajátos jogállású képviselő körvonalazódik ebben a két alapszövegben. Tehát nincs szó arról, amivel az előző parlament kísérletezett - amennyire nekem erről emlékeim vannak -, hogy amikor önök parlamenti képviselőket akartak valamilyen technikával behozni az Országgyűlésbe, az általános megoldás az lett volna, hogy ezek a kisebbségi képviselők országgyűlési képviselői jogállással rendelkezzenek. A nívó ebben az, hogy az Igazságügyi Minisztérium anyaga azt mondja, hogy ez nem következik egyértelműen az alaptörvényből és a kisebbségi törvényből.

Ha elfogadjuk azt a gondolkodást, hogy ebből a két alaptörvényből egy sajátos jogállású képviselő következik, és ezt az anyag megindokolja, akkor már csak az a kérdés, hogy mi ennek a sajátos jogállásnak a tartalma. Erre mondok két végpontot, most már egy másik anyagra hivatkozva. Az egyik egy viszonylag puha jogállás. Ha a jogálláshoz keresünk fogódzókat, akkor nyilvánvalóan a Hárszabály és a képviselők jogállásáról szóló törvény adhat némi támpontot számunkra. Mi azt gondoljuk, hogy a parlamentnek viszonylag nagy a mozgásszabadsága arra, hogy megrajzolja ennek a jogállásnak a tartalmát. Az a puha vagy gyenge jogállás, ha ezek a képviselők a kormány tagjainak jogállásával rendelkeznek, egy olyan kormánytag jogállásával, amely nem országgyűlési képviselő. Nagyon gazdag jogállás az, ha megközelíti e jogállás tartalma az országgyűlési képviselői jogállást. A kettő között nyilvánvalóan számtalan átmeneti lehetőség van. Ez az anyag kitér a mentelmi jogra, az összeférhetlenségi szabályokra és sok mindenre.

Azt kérem a bizottságtól, hogy ezt az új utat, amit megkísérelünk körbejárni - ami még nem az ad hoc bizottság álláspontja, mert csak vizsgáljuk ezeket az anyagokat -, legalább a gondolkodás síkján elemezzék. A pártfrakciók vitassák meg ezeket a gondolatokat, hátha lesz kompromisszum, amely alapján 13 képviselőt tudunk bejuttatni a parlamentbe. Ez a 13 kisebbségi parlamenti képviselő nem borítja fel ebben a szituációban a politikai matematikát, ha a Kiszámlapárt álláspontjára hivatkozhatok, ugyanakkor a kisebbségekhez tartozást mégis megjeleníti a parlamentben, és egy gazdag tartalommal jelennének meg a kisebbségek képviselői. Tehát érdemben tudnának beszélni a parlament munkájába. Előzetesen ennyit kívántam mondani. Azt gondolom, hogy a legközelebbi ülésükön már ez a két elméleti megalapozó anyag az önök kezében lesz. Ha önök továbbra is folytatnak disputát erről a

kérdésről, akkor szívesen veszem, ha itt lehetek, és ez az együttműködés tartalmas lehet közöttünk. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Ezek után a pártok képviselői a lehetőség, hogy nyilatkozatot tegyenek. *(Dr. Balsai István jelentkezik.)* Balsai képviselő úr!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): Elsőként kértem szót, de most ebből a szempontból nem képviselem a Fidesz álláspontját, mert nem ismerem. Amit az elnök úr elmondott, azzal kapcsolatban a következőt mondanám. Az Igazságügyi Minisztérium alapvető álláspontja azonos a Magyar Demokrata Fórum álláspontjával - talán nem véletlenül. Mi is abból indulunk ki, ami elhangzott, hogy a kisebbségek parlamenti képviseletére vonatkozó alkotmányos előírás nem azt jelenti, hogy a választási rendszerben kell ennek megvalósulnia, és nem azt jelenti, hogy alkotmánysértő módon egy kilenc éve nem megfelelő, nem eredményes megoldás után, kilenc évi gondolkodás után most egy újabb alkotmánysértő megoldásban kezdünk gondolkodni. Azt értem ez alatt, hogy a választójogi egyenlőség nyilván maga után vonja, hogy a választásokon szerzett mandátumnak nagyjában-egészében egyenlő körülmények között kell születnie. Ahol nincs, ott nem lehet, hogy megszülessen, pláne 13 fő. Nem tudjuk pontosan a számokat, de mindenkinek tudomása van arról, hogy Magyarországon milyenek a nemzetiségi, etnikai kisebbségek adottságai mind az elhelyezkedés, mind az identitás, mind pedig a létszám tekintetében. Tehát ez az út nem járható. Ebben egyetértünk.

Ebből az alapállásból kiindulva egy kísérletnek szívesen leszünk a részesei. Azonban ebből természetesen következik, hogy ha valaki nem választások útján szerezte a parlamenti képviseletre vonatkozó jogot, akkor természetesen egészen más úton kell hogy parlamenti lehetőséget kapjon, és természetesen nem rendelkezik olyan jogokkal - beleértve a döntéshozatali jogot -, amely a parlamenti képviselőket illeti meg.

Tehát a parlamenti képviselet és a parlamenti képviselő jogai két teljesen különálló dolog. Ebben a megközelítésben számtalan lehetőség van arra, a parlament szavazólétszámának emelése nélkül, hogy a kisebbségek parlamenti képviselete megnyugtató módon megnyugvásra találjon.

Hozzá kell tennem, hogy a legutóbbi kisebbségi önkormányzati választások eredményei, vagy részben eredménytelensége, az egész rendszer átgondolását és az egész kérdés esetleges ismételt megközelítését is indokolhatja, de ez messzire vezet.

Tehát az álláspontunk az, hogyha a kérdést meg lehet oldani, akkor csak abból a kiindulópontból lehet megoldani, hogy a kisebbség parlamenti képviselete nem országgyűlési képviselői minőségben kell hogy megvalósuljon. Ennek a lehetőségét, a formáit és a beleszólási jogot akár szakértői szinten is kíváncsian várjuk, akik részt veszünk ebben, hogy ebben az Igazságügyi Minisztérium mit képvisel.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Wiener György!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Tisztelt Bizottság! Valóban igaz az, hogy a parlament már régóta mulasztásos alkotmánysértés állapotában van ebben az ügyben is. Ezt már az Alkotmánybíróság is megállapította hosszú évekkal ezelőtt.

Meg kell jegyezmem, hogy 1992-ben készült az első képviselői önálló indítvány, amely a nemzeti és etnikai kisebbségek országgyűlési képviseletének a megoldását szolgálta. Ezt követően 1993 vége felé a kormány terjesztett be egy választójogireform-javaslatot, amelynek része volt a kisebbségi képviselet megoldása is, ez azonban nem kapta meg a parlamentben a

kétharmados többséget. Meg kell jegyezni, hogy akkor választott és teljes jogú képviselőkről volt szó a kormány-előterjesztésben.

Harmadszor 1997-98 fordulóján került ez a téma megint előtérbe, de végül is 1998-ban sem született döntés, részben a koalíciós pártok közötti viták folytán, részben azért is, mert az ellenzéki pártok egy része sem értett egyet az előterjesztéssel.

A mostani, az Igazságügyi Minisztériumból kiinduló és az MDF által is támogatott javaslat első közelítésben úgy tűnik, hogy meg tudná oldani a problémát, hiszen más síkra terelné a kérdést, és nem teljes jogú és nem közvetlenül választott képviselő-megoldással tulajdonképpen átvágná az eddigi viták úgynevezett gordiuszi csomóját, s más irányból történő megközelítéssel nyugvópontonra vinné ezt a régóta megoldatlan politikai kérdést. Ez azonban csak az első közelítés.

A második közelítésben azt kell megvizsgálunk, hogy jelent-e ez a megoldás valóságos képviseletet, kielégít-e ez bármiféle politikai igényt akár az alkotmányosság szempontjából, akár az ezzel úgyszintén azonos rendű kérdés, a kisebbségek politikai helyzete szempontjából, és azt is meg kell vizsgálnunk, hogy nemzetközi szempontból ez a megoldás helyes-e.

Hogy a parlamentben ne csak választott, hanem delegált képviselők is legyenek, az az alkotmányosság mai magyar rendszerének, de általában a kialakult modern európai alkotmányosságnak is ellentmond.

Kétségtelenül ellentmond az is, hogy más szavazataránnyal kerülhetnek be képviselők. De ez még mindig kisebb sérelem, mint az, hogy delegáltak vannak a parlamentben, illetőleg hogy a parlamentben lévő képviselők jogai és kötelességei nem azonosak. Ha ezt a megoldást választjuk, abban az esetben nem országgyűlési képviselők delegálásáról lenne szó, hanem a parlamenten belül megjelenének más státuszú személyek, akiknek a parlamenti részvételi jogosítványai és a mögöttük meghúzódó legitimitáció is erőteljesen eltérne a parlamenti képviselőkéitől és általában a parlamentáris rendszerekben megszokottaktól. Ebből következően nem igazán tekinthetnék őket parlamenti képviselőnek, és megítélésem szerint a kisebbségek politikai elképzeléseit, szándékait ezért ez a megoldás nem is elégítené ki.

Sőt, úgy vélem, ez még nagyobb politikai zavart okozna a körökben, mint a már régóta tartó alkotmányosértékes állapot, mert végérvényesen azt a vélekedésüket igazolná, hogy a hosszú ideje tartó alkotmányosértő állapotnak, vagy mulasztásos alkotmányosértő állapotnak az az oka, hogy a magyar politikai pártok - és ebben ők nem látnak különbséget az egyes pártok között - nem kívánják őket teljes jogú képviselettel felruházni, tehát a hosszú időhúzásnak az volt a célja, hogy végül is egy felemás, az ő igényeiket nem kielégítő megoldás szülessen.

Felmerülhet persze egy olyan közbenső javaslat is, hogy átmenetileg ezt fogadjuk el, és 2002-re rendezzük a kérdést. Ennek azonban az a veszélye, hogy ez az átmeneti állapot válik véglegessé, nem születik 2002-re konszenzus, és a mostani felemás megoldás lesz az, ami a kisebbségek parlamenti megszólalási lehetőségét hosszú távon meghatározza.

Abban az esetben, ha nem akarunk teljes jogú képviselőket és különösen nem akarunk közvetlenül választott kisebbségi képviselőket látni a parlamentben, akkor csak az lehet a megoldás, hogy a parlament mellett tevékenykednek; nem játsszuk el azt, hogy ők kvázi parlamenti képviselők a jogok egy részének hiányával, hanem nyilvánvalóvá tesszük, hogy nem kívánjuk ezt a megoldást. Ezt azonban nem tartanám szerencsésnek. Egyfelől a meglévő, hatályos alaptörvényi szöveg - még akkor is, ha az 1990. évi XL. törvény módosította az 1990. évi XVI. törvény egyértelmű megfogalmazását - is képviseletről beszél, a 68. § (3) bekezdésében, ennek következtében ezt kell megvalósítani, ezt az alkotmányos rendelkezést kell végrehajtani. Az Igazságügyi Minisztériumban készült tervezet viszont csak részben felelne meg ennek az alkotmányi rendelkezésnek.

Valójában ezt megkerülni csak alkotmánymódosítással lenne lehetséges, például törölni kellene azt a szakaszt, hogy a képviselők jogai és kötelességei azonosak, mert itt erről szó sem lenne. Egyébként a kiscgazda javaslatnál is ez okozná a problémát.

Utaltam arra, a nemzetközi összefüggések is arra kell ösztönözzenek minket, hogy minden nehézség ellenére kíséreljünk meg valamilyen megoldást találni a teljes jogú képviselet biztosítására. Felmerült, hogy a kisebbségi képviselők a mérleg nyelvének a szerepét tölthetik be - ez így is van. Szlovéniában, ahol 90 fős a parlament, a legutóbbi választások után patthelyzet alakult ki, és a 88 választott pártképviselő mellett egy olasz és egy magyar kisebbségi képviselő volt az, aki végül is eldöntötte, hogy a liberális demokrata párti Janez Drnovsek - most Szlovénia miniszterelnöke - vezesse a kormánykoalíciót.

Tehát van ilyen lehetőség, van ilyen - idézőjelbe tett - "veszély", azonban ha a kisebbségeknek meg akarjuk adni a parlamentben a teljes jogú részvételt, akkor azt a kockázatot is vállalnunk kell, hogy a költségvetés tárgyában, illetőleg a kormányalakítás, vagy a kormánybuktatás ügyében is legyen lehetőség megszólalni, mert ellenkező esetben megint csak azt közvetítik felénk, hogy ők ugyan ott ülnek, de másodrendűen.

Hozzá kell tennem, hogy ez a fajta kisebbségi képviseleti megoldás döntően a kelet-közép-európai átalakulások terméke, tehát Romániában, Szlovéniában, Lengyelországban van ilyen megoldás. Lengyelországban német és belorusz képviselők ülnek ott a parlamentben. De van számos német Landban is kisebbségi képviselet, például Schleswig-Holstein Landparlamentjében, landabjában a dánok részére, és amit már sok ilyen vitában elmondtam, az új-zélandi alkotmány is ismeri ezt a megoldást, négy maorinak biztosít helyet. Mindig megfogalmazzák, hogy a négy maori vagy a nemzeti párthoz, vagy a munkáspárthoz tartozik, tehát valójában pártképviseletről van szó. Magyarországon ma még nem ez a helyzet.

Ami a politikai aggályokat illeti: a magyar fejlemények alapján meg lehet állapítani, hogy vannak olyan kisebbségi vezetők, akik mindig az éppen hatalmon lévő kormány irányába fordulnak, tehát nem kívánják a kormányt megbuktatni, illetve a költségvetés elfogadását megakadályozni, és van néhány olyan kisebbségi vezető, aki nemcsak kisebbségi politikus, de meghatározott ideológiát, értékrendet is követ, ők pedig aszerint fognak viselkedni, hogy éppen melyik kormány van hatalmon. Meg kell jegyezni, hogy a nagyobb kisebbségek esetében hajlamosabbak - ennek nyilván nem a létszám az oka - arra, hogy az éppen hatalmon lévő kormányt kövessék.

És a kisebb magyarországi kisebbségeknél van ez az ideológiai beállítottság, amit nem akarok megnevezni, mert mindenki tudja, kikről van szó és mire kívántam utalni.

Összegzésként azt tudom elmondani, hogy a Magyar Szocialista Párt a korábbi álláspontját követi abban, hogy egy teljes jogú és választáson alapuló képviseletet támogat. Ezt már a kilencvenes évek elején a 70/A §-ban, az alkotmány ezen rendelkezéséből próbáltuk magyarázni. Valóban pozitív diszkriminációról van szó. Ez belefér a mai alkotmányos keretekbe. Minden egyéb változtatás alkotmánymódosítást igényelne ezen a területen is.

A konkrét forma tárgyában is vannak elképzeléseink. Többféle elképzelés is van. Ezeket dolgozza ki most az ad hoc bizottság. A Magyar Szocialista Párton belül is folyik a munka ebben a kérdéskörben. Ezeknek nem szeretnék elébe vágni, hiszen akkor van értelme vitatkozni - a két vagy három szavazólapos megoldásról, vagy arról, hogy egyéniben is induljanak, vagy csak listán, vagy hogy háromezerrel, ötezerrel, tízezerrel lehessen-e mandátumot szerezni -, ha az alapkérdésekben valamiféle konszenzus felé elmozdulunk. Ha ez nem történik meg, akkor felesleges felvetni a részletkérdéseket. Köszönöm a figyelmet.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő úr. Fenyvessy képviselő úr!

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. FENYVESSY ZOLTÁN (MIÉP): Egy mondat erejéig mi is foglalkoztunk az előterjesztésünkben a kisebbségi képvisellettal, és azt mondtuk, hogy csökkentett létszámú egykamarás parlamentben a képviselők azonos jogállását, elsősorban a szavazási jogosultságot jelentő nemzetiségi képviselést nem tartjuk megvalósíthatónak. Mit jelent ez a mi elképzelésünk szerint? Hargitai elnök úr jelezte, hogy az ad hoc bizottságuk és a minisztérium is azon dolgozik, hogy ne borítsák fel a választási és a politikai matematikát. A kisebbségek olyan jellegű képviselése, amit Wiener úr az előbb elmondott, teljesen ellentmond a választási matematikának és a politikai egyensúlynak. Valóban pozitív diszkriminációt jelent. Mi ezt a pozitív diszkriminációt nem tartjuk helyesnek. Ezt le kell szögezniem.

Alapvetően eldöntendő kérdés, hogy a kisebbségi képviselőket egyrészt választják, vagy delegálják, és hogy milyen jogállásuk legyen. Ha abban maradunk, hogy választják a kisebbségi képviselőket, akkor kik választják - csak a nemzetiséghez tartozók választják-e -, és kik közül választják. Ez is eldöntendő kérdés. Ahogy Balsai István is mondta, az októberi önkormányzati választás rámutatott ennek a rákfenéjére, hogy egyáltalán nincs megoldva. Nagyon síkos talajra tévednénk, ha most kimondanánk, hogy a kisebbségeknek igenis meg kell adni azt a választási lehetőséget, hogy teljesen egyenjogú parlamenti képviselőként bekerüljenek. Bárki deklarálhatná magáról, hogy én kisebbséginek vallom magam, én jelölhető vagyok, és mind a 8 millió választásra jogosult állampolgár választhatna közülük. Tehát ha választjuk, akkor az a kérdés, hogy ki választhat, és kik közül; ha pedig delegálással kerülnek meghatározásra, akkor ez teljesen ellentmondana a mostani egykamarás parlamenti rendszernek, hiszen ebben az egykamarás rendszerben nem lehet olyan, hogy háromszázvalahány képviselőt választanak, tizenháromat pedig delegálnak. Ez teljesen az egyensúly és az egyenlőség felborítását jelentené.

Azonban az a mondat, hogy a csökkentett egykamarás parlamentben nem tartjuk elképzelhetőnek ezt a képviselést, magában foglalhatja azt, hogy egy kétkamarás parlament esetében elképzelhetőnek tartanánk a kisebbségek képviseléstét. Természetesen akkor azt kellene felvázolni, hogy milyen legyen ennek a második kamarának az összetétele, választás vagy delegálás útján kerüljenek be a második kamarába, milyen létszámmal és milyen hatáskörrel. Nem zárjuk ki a kisebbségek parlamenti képviseléstét. Azonban abban a felállásban, amit Wiener György az előbb felvázolt, nem tudnánk támogatni.

Azt javaslom, hogy egyrészt várjuk meg azt a két szakértői anyagot, amelyet Hargitai úr említett, másrészt nem ártana gondolkodni arról a kérdéstről, amit a Kiszgazdapárt kifejtett. Ők úgy látják, hogy a kétkamarás parlamentnek semmiféle támogatottsága nincs. Ha a kamara összetételében és hatáskörében konszenzus lenne, mi nem zárkoznánk el a kétkamarás megoldástól, és ebben az esetben igenis elképzelhető a kisebbségek olyan jellegű képviselése, amely arányos is lehetne, és nem egy másodrangú képviselést jelentene, hanem ugyanolyan joguk lenne, mint a második kamarában az összes többi képviselőnek. Ennyiben kívántam összefoglalni azt az egy mondatot, amit leírtunk az előterjesztésünkben. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kíván-e még valaki nyilatkozatot tenni? *(Dr. Kóródi Mária jelentkezik.)* Kóródi Mária alelnök asszony!

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Köszönöm szépen. Nem kívánok nyilatkozatot tenni ebben a pillanatban erről a kérdéskörrel. Azt gondolom, valóban nagyjából ismert az, hogy milyen kérdésekre kell ebben a témakörben választ adni. Azért nem kívánok tovább haladni, mert úgy látom, hogy a bizottság működése pillanatnyilag elég egyoldalú. Egyoldalú azért, mert a kormánypárti oldalról a Kiszgazdapárt képviselője elment, és a legnagyobb kormánypárt - a Fidesz - nem képviselteti magát ezen a

mostani beszélgetésen, a bizottság mostani munkájában. Nem nagyon látom értelmét annak, hogy ebben a szűkített körben folytassuk a vitát. Egyébként örömmel hallgattam végig azokat a kifejtéseket, amelyeket a képviselő urak mondtak. Azért nem tettem előbb ügyrendi javaslatot, hogy mindenki elmondhassa az álláspontját.

Az az ügyrendi javaslatom, elnök asszony, hogy e téma tárgyalását is függesszük fel, mert tartom értelmesnek, hogy egyedül az MDF képviselője jelenlétében tovább folytassuk az... *(Elnök: Ellenzéki párbeszédet!)* Az ellenzéki párbeszédet. Pontosan így akartam mondani. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Hargitai úr!

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. HARGITAI JÁNOS (Fidesz), a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény módosítását előkészítő ad hoc bizottság elnöke: Bocsánat, nyilvánvalóan egy ügyrendi javaslatához nem szólhatok hozzá, azonban ha az ügyrendi javaslatról való szavazás előtt meghallgatnak, három mondatot mondanék. Jeleztem, hogy nem az ad hoc bizottság álláspontját képviselem, és számba vesszük azt is, amit egyébként Tabajdi képviselő úr kért tőlünk az ad hoc bizottság ülésén, miszerint tekintsük át azokat a megoldásokat is, amelyeket Wiener képviselő úr mondott. Amit ő képvisel ez ügyben, az én álláspontomtól nem teljesen idegen.

Mégis azt mondom, hogy az alapvető kérdés az alkotmány 2. §-a, 68. §-a, 70/A §-a, a kisebbségi törvény preambuluma. Ebből következik-e az, hogy teljes jogú országgyűlési képviselői jogállás kell? Ha az álláspontunk az, hogy nem - mármint az önök álláspontja -, akkor nyílik meg a lehetősége annak a disputának, amit mondtam. Ha nem igaz ez az állítás, és ebből csak az országgyűlési képviselői jogállás következik, akkor az én állításaim nyilvánvalóan inentől kezdve hamisak.

Ha gondolkodhatunk azon, amit itt felvetek, akkor az a személyes álláspontom, hogy megvan a lehetőség arra, hogy egy nagyon gazdag jogállást teremtsünk, vagyis ne látszatintézményt hozzunk létre a kisebbségek tekintetében. Nem gondolom, hogy ezt átmeneti jelleggel kellene így csinálni, hanem ez lenne a végleges megoldás. Azt sem hiszem - kisebbségi önkormányzati vezetőkkel rendszeresen beszélve -, hogy az, amit most felvetek, tőlük teljesen idegen lenne. Azt gondolom - ugyan a Fidesz az égvilágon semmiről nem fejtette ki az álláspontját, nemhogy erről a kérdéstről -, ha a pártok itt is mereven ragaszkodnak a saját álláspontjukhoz, akkor semmi nem fog történni a kisebbségi képviselet kapcsán. Arra biztatom önöket, hogy próbáljuk megtalálni a közös nevezőt - még egyszer mondom -, hátha valahol itt körvonalazódik. Egyébként a megnyilatkozásaik számomra összességében szimpatikusak voltak. Még egyszer köszönöm, hogy itt lehettem. *(Balczó Zoltán megérkezik.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen az elnök úr biztató szavait. Azt gondolom, hogy valóban nyitottan kell hozzáállni ehhez a kérdéshez. A Szocialista Pártban megvan a hajlandóság. Amint Balsai képviselő úr elmondta az álláspontját, én is elmondom a konkrét javaslatomat. Tessék parancsolni!

DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): Egy mondatban szeretnék reagálni a Hargitai képviselő úr és a Wiener képviselő úr által elmondottakra. A szavak mögött egy alapvető félreértésre alkalmas különbség van a nézeteink között. A kisebbségek állampolgári joga, hogy természetesen ugyanolyan parlamenti képviselőket válasszanak, amilyenhez képest már eleve pozitív diszkrimináció alapon a magyar viszonyok - dugjuk a fejünket a homokba - ismeretében külön parlamenti képviseletet kapnak, de nem parlamenti képviselőt. Megkapják az egyik választójogi alapjog alapján, a másik pedig egy külön valamilyen úton előállított

parlamentari képviselő. Ha nem tudunk ebben a kérdésben elindulni, akkor mi nem tudunk...
(*Dr. Hargitai János: Ráadásul választással! - Több képviselő jelzi felszólalási szándékát.*)

ELNÖK: Bocsánatot kérek, volt egy ügyrendi javaslat! Mielőtt erről döntenénk, még meghallgatom Wiener képviselő úr javaslatát. Hallgassuk meg őt is!

DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Tisztelt Bizottság! Teljesen nyilvánvaló, hogy a kisebbségekhez tartozók is minden államban, ahol van speciális kisebbségi képviselő, választópolgári jogcímük alapján részt vesznek a választáson. Így van ez Szlovéniában, Romániában, Lengyelországban, Új-Zélandon is.

Itt a speciális, a kisebbségi jogon történő pótlólagos képviselőről van szó, tehát nincs semmiféle félreértés.

A román parlamentben emellett a 328 fő mellett van még 13 kisebbségi képviselő, de úgy, hogy közben a román parlament egyik jelentős pártja az RMDSZ. Tehát nyilvánvaló, hogy itt nem ez az alapvető probléma, és nem is lehet szó semmiféle félreértésről.

Nagyon röviden Fenyvessy képviselőtársam megnyilatkozására is reagálnék: amit felvet a választásokkal kapcsolatosan mint problémát, és ezt egyébként mások is felvetik, azt nem lehetne egy regisztrációs rendszerrel sem megoldani, mert a szabad identitásválasztás kapcsán, mely a hatályos nemzeti és etnikai kisebbségi törvény alapja, bárki bármely kisebbséghez csatlakozhat, és a regisztráció idején olyanok is csatlakozhatnának egy adott kisebbséghez, akiknek ahhoz semmi közük nincs leszármazási alapon. Pontosan ez az identitásválasztási elv az, amely megkülönbözteti a mostani kisebbségpolitikát és kisebbségjogi szabályozást a korábbi történelmi korokétól. Tehát itt az a fajta - idézőjelbe tenném - "visszaélés", amit tapasztalhatunk, hogy más kisebbséghez nem tartozók döntik el egy adott kisebbségi testület összetételét, ezzel a kisebbségi törvénnyel kiküszöbölhetetlen, még ha tennék is különböző technikai lépéseket, például regisztrációt vezetnék be.

Ezen túlmenően ami még probléma volt a kisebbségi választásokon, az döntően nem a helyi kisebbségi önkormányzatok megválasztásakor, hanem az országos megválasztásakor jelentkezett, mégpedig pontosan az elektori rendszer kapcsán, ami eltér a közvetlen választástól. Ez is arra utal, hogy szerintem igazi kemény politikai ellentmondások akkor jelentkeznek, ha eltérünk a közvetlen választástól és valamilyen más módszert, elektori gyűlést, vagy delegálást választunk.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Tekintettel arra, hogy toleráltam a rövid megszólalási igényeket és az elnök asszony ügyrendi javaslatáról nem szavaztunk, most nem engedem tovább addig az érdemi vitát, amíg ebben nem jutunk döntésre. Ezt a javaslatot egyébként támogatom, hiszen nem vagyunk további tárgyalási helyzetben.

Tehát hogy most érdemben nem tárgyaljuk tovább a 2. napirendet, tekintettel arra, hogy a kormányzati oldalon a legnagyobb kormánypárt nem képviselteti magát, az azt követő sem, a Magyar Demokrata Fórumnak pedig az előző napirendnél volt mandátuma, a másodiknál nem. (*Jelzésre:*) Ehhez az ügyrendihez? Tessék parancsolni!

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. BALSÁI ISTVÁN (MDF): Szeretném visszautasítani, elnézést kérek, az elnök asszony minősítését, hogy legnagyobb, meg kisebb, mert az ügyrend... (*Az ügyrendben lapozgatva.*) Valószínűleg meg fogom találni azt a részt, amelyik ennek a bizottságnak a működési rendjét körvonalazta, egy konszenzuson alapuló eljárás volt.

Amíg nem találom meg, addig is: itt nincsen nagy, meg közepes, meg kicsi párt, hanem parlamenti pártok vannak, ezek egyenlő létszámban, egyenlő szavazati arányban, egyforma helyettesítési jogosultsággal és egyforma részvételhez kötött feltételekkel vesznek részt a bizottság ülésén. Mindezeknek a jelenlegi összetételünk megfelel.

Ezért nem támogatom a javaslatot, helyettesítve a Fideszt is.

Hiba! A könyvjelző nem létezik.ELNÖK: A képviselő úrnak abban igaza van, hogy az ügyrend tekintetében így foglaltunk állást.

Önnek az előbb, ennél a napirendnél, volt egy olyan megjegyzése, hogy e tekintetben nem bírja a Fidesz felhatalmazását. Ezért voltam bátor arra a következtetésre jutni, hogy ennél a napirendnél nem a Fidesz nevében, hanem a Magyar Demokrata Fórum nevében nyilatkozik, de természetesen tudomásul vesszük...

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. BALSZAI ISTVÁN (MDF): *(Az ügyrendből olvasva.)* A bizottság határozatképességéhez legalább öt frakció képviselőjének a jelenléte szükséges, ami megosztható helyettesítéssel.

Ha jól számolom, négy van itt. Nem tudom, van-e megbízása valakinek?

Hiba! A könyvjelző nem létezik.ELNÖK: Képviselő úr, nincs másnak megbízása! Tudomásul veszem természetesen *(Dr. Balsai István: Épp ennek ellenére!)*, hogy ön a Fidesz-Magyar Polgári Párt nevében is nyilatkozik.

Azért voltam bátor erre a következtetésre jutni, mondom még egyszer, mivel az előbb, a 2. napirendnél ön jelezte, hogy ebben a témában nincs felhatalmazása a Fidesztől. De természetesen tudomásul vesszük, hogy mégis van. *(Jelzésre:)* Kóródi Mária alelnök asszony!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Azt gondolom, ezt a részét a vitának, amit a képviselő úr most az ügyrendi kérdéshez hozzáfűzött, nem érdemes továbbfolytatni, mert gyakorlatilag nincs jelen legalább öt párt. Ugyanis a határozathozatalunkhoz valóban öt párt kell.

Lehet azon vitatkozni, hogy a tanácskozáskéességünkhöz hány párt kell, csak nem érdemes, mert valójában nincs értelme a kérdést tovább folytatni.

Nagyon szeretném, ha a választójogi reform bizottság működése a kormánypártok számára is olyan fontos lenne, mint az itt jelenlévők számára. Sajnáljuk, hogy így alakult, de nem látjuk értelmét annak, hogy ez most folytatódjon - erről szól a javaslat.

ELNÖK: Balsai képviselő úr!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. BALSZAI ISTVÁN (MDF): Valóban módosítanom kell az előbbieket, hiszen nincs öt párt képviselve.

Szeretném a jelen lévő sajtó miatt is kijelenteni, hogy képviselem a Fidesz-Magyar Polgári Pártot, és személyemben a Magyar Demokrata Fórumot. Tehát két kormánypárt jelen van, a harmadik képviselete lehet, hogy nincs megoldva. Ezt nem tudom, erről nem tudok nyilatkozni.

De ettől függetlenül a bizottság ülésének az ügyrendi módon történő berekesztését, s azt a fajta indoklást, hogy nincs értelme, nincs miről vitatkozni, kifogásolom, és ezért ellenzem az indítványt. Ettől függetlenül ez nyilván szavazás kérdése.

ELNÖK: Köszönöm szépen. *(Jelzésre:)* Balczó képviselő úr!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. BALCZÓ ZOLTÁN (MIÉP): Csak az ügyrendhez és Balsai István hozzászólásához néhány szót.

Természetesen azzal tökéletesen egyetértek, hogy nem kis pártok és nagy pártok vannak ebben a bizottságban, hanem azonos szavazati joggal felruházott pártok. Ugyanakkor lehet, hogy itt van egy tisztázatlan kérdés.

Amikor ennek a bizottságnak a létrehozásáról hatpárti egyeztetés volt, amelynek többen tagjai voltunk, teljesen világosan azért maradtunk abban, hogy két bizottsági tag legyen minden egyes frakcióból, hogy egy legalább jelen tudjon lenni és ő képviselje az adott frakciót.

Tudom egyrészt, hogy a Hárszabályban a helyettesítés lehetősége él; másrészt a bizottság létrehozatalánál, a tagok létszámának a megállapításánál egyértelműen az vezetett minket, hogy legalább egy képviselő minden frakcióból, mindig jelen legyen. Ezt szerettem volna elmondani.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Mielőtt Kóródi Mária alelnök asszonynak megadnám a szót, csak annyit szeretnék hozzátenni, hogy egyébként pedig, azt hiszem, talán a nyár közepéig előre meghatároztuk a bizottsági ülések időpontját. Kóródi Máriáé a szó.

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Úgy gondoltam, hogy az értelmetlen beszélgetésnek úgy is véget lehet venni, ha elmegyek, és akkor már tényleg senkinek nincs képviselete.

Azt a megjegyzést szeretném még megtenni, hogy elég nehéz elfogadni ebben a választójogi reform bizottságban az ilyen típusú képviseletet, hiszen az eddig kifejtett vélemények és az eddig általunk megismert álláspontok szerint a választójogi reform valójában nem ugyanazt az irányt jelenti a Magyar Demokrata Fórumnál, mint amilyen irányt a Fidesznél, vagy a Kisgazdapártnál jelent.

Ezért azt gondolom, hogy a legkisebb - és nem ebben a bizottságban, hanem a kormánykoalícióban a legkisebb - pártnak egészen mások a választójogi reform irányába kifejtett eddigi elképzelései, ha csak az előző pontban említett és a Fidesz által javasolt létszámokat nézem, mert így, ebben a vitában ön egyszerre két, egymásnak feszülő álláspontot nehezen tud képviselni.

Ezért ebben a műfajban (*Dr. Balsai István felmutatja az ügyrendet.*) mindenképpen értelmetlennek tartom, hogy a vita folytatódjon.

Hiba! A könyvjelző nem létezik.ELNÖK: Köszönöm szépen. Tisztelt Bizottság! Különböztetni kell természetesen, hogy az általunk elfogadott ügyrend és működési szabályzat szerinti képviselet megvalósul-e vagy sem, és különböztetni kell, hogy egyébként a tartalmát, a politikai megítélését tekintve a tárgyaló delegációk kifejthetik erről is a nézetüket, és természetesen módjukban áll az értékelés, amikor egyébként álláspontot fejtenek ki.

Úgyhogy mint a bizottság levezető elnöke, természetesen akceptálom a felhatalmazást és a megbízást, és természetesen jelen pillanatban még öt jelen lévő párt tárgyal az elfogadott ügyrendünk szerint. Ez azonban a megítélésem szerint nem akadályozza azt, hogy ennek a politikai tartalmát valaki véleményezze, vagy minősítse.

Van-e egyéb hozzászólás? Mert egyébként ki is merülne a bizottság ülése. (*Jelzésre:*) Balsai képviselő úr!

DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): Kénytelen vagyok a precízég kedvéért reagálni, Kóródi Mária képviselőtársam elmondását alapul véve. A Fidesz akkor jelen volt, amikor a

választójoggal kapcsolatos elképzelését kifejtette Rubovszky képviselő úr, tehát az nem helyettesítésben hangzott el.

Ami pedig a második kérdéssel kapcsolatos általam is képviselt Fidesz-álláspont tartalmi részait illeti, úgy gondolom, hogy Hargitai elnök úr személye is valamennyire mégiscsak arra enged következtetni, hogy ebben a kérdésben nagyjából azonos álláspontja van a Fidesz-Magyar Polgári Pártnak és az igazságügy-minisztert delegáló Magyar Demokrata Fórumnak. Olyan nagy problémát nem látok a divergáló kormánypárti álláspontok között, mert ahol divergáltak az álláspontok, ott elmondták külön, ahol pedig egyező volt, ott elmondtuk együtt. Ennyit erről.

Nincs kifogásom semmi ellen, egyébként is lassan véget kellene vetni az ülésnek, hiszen több albizottság ülésezni fog ebben a teremben. Azt szeretném mondani, hogy az érdemi munkának nincs akadálya amiatt, hogy a Kisgazdapárt most nem képviselteti magát.

ELNÖK: Képviselő úr, ez fog történni, amennyiben más hozzászólási igény nem érkezik. *(Senki sem jelentkezik.)* A 2. napirendi pont tárgyalását is felfüggesztem azzal, hogy a továbbiakban erről még tárgyalni kell. Köszönöm Hargitai elnök úr itt kifejezett együttműködési szándékát. Azt gondolom, hogy a bizottságunk ezzel a lehetőséggel élni fog. Miközben természetes, hogy mindenki a saját frakciótársaival és az ön bizottságába delegált személyekkel konzultál, nyilván a pártálláspontok egyeztetésre kerülnek, szükségesnek tartom - hogy az ön által felajánlott lehetőséggel éljünk -, hogy a bizottság titkárságára ezeket az anyagokat szíveskedjen eljuttatni, hogy megkaphassák a bizottságunk tagjai is, és ennek az eredményét, illetve az eddigi tárgyalások eredményét, tartalmi összefüggéseit is megismerve tudjunk tovább haladni.

Köszönöm szépen önöknek a mai munkát. A bizottság ülését berekesztem.

(Az ülés végének időpontja: 11 óra 32 perc)

Dr. Lamperth Mónika
alelnök

Tartalomjegyzék

<i>Elnöki megnyitó</i>	4
<i>Napirend elfogadása</i>	4
<i>Az Országgyűlés létszámának csökkentési lehetőségei - egyfordulós, kétfordulós kérdés, az arányosítás kérdései témakörének folytatása</i>	4
<i>Hozzászólások</i>	4
<i>Dr. Turi-Kovács Béla</i>	4
<i>Dr. Wiener György (MSZP)</i>	6
<i>Dr. Fenyvessy Zoltán</i>	8
<i>Dr. Kóródi Mária</i>	9
<i>Dr. Rubovszky György (Fidesz)</i>	11
<i>Dr. Balsai István</i>	11
<i>Az elnök ügyrendi javaslata</i>	12
<i>Hozzászólások</i>	13
<i>Dr. Kóródi Mária</i>	13
<i>Dr. Fenyvessy Zoltán</i>	13
<i>A nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviselőinek lehetősége (egykamara, kétkamara)</i> 14	
<i>Dr. Hargitai János (Fidesz) tájékoztatója</i>	15
<i>Hozzászólások</i>	16
<i>Dr. Balsai István (MDF)</i>	16
<i>Dr. Wiener György</i>	16
<i>Dr. Fenyvessy Zoltán (MIÉP)</i>	19
<i>Dr. Kóródi Mária ügyrendi javaslata</i>	19
<i>További hozzászólások</i>	20
<i>Dr. Balsai István</i>	21
<i>Elnök</i>	22
<i>Dr. Balsai István</i>	22
<i>Elnök</i>	22
<i>Dr. Kóródi Mária</i>	22
<i>Dr. Balsai István</i>	22
<i>Dr. Balczó Zoltán</i>	23
<i>Dr. Kóródi Mária</i>	23
<i>Elnök</i>	23